

Леся ЗАСТАВЕЦЬКА, доктор географічних наук, професор кафедри географії та методики її навчання, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9112-3983>

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 46015, вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна

Оксана СЕМЕГЕН, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-4435-7448>

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 46015, вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна

Тарас ЗАСТАВЕЦЬКИЙ, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України і туризму, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7959-2955>

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 46015, вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна

Олег МАЙКА, аспірант кафедри географії та методики її навчання, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8993-4304>

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 46015, вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна

Назарій ШУЛЬ, аспірант кафедри географії та методики її навчання, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-4163-0031>

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 46015, вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ У ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розглянуто особливості сучасного функціонування сільського зеленого туризму в західних областях України, підкреслюючи його важливість для економічного відновлення, збереження культурної спадщини та покращення якості життя місцевих жителів. Досліджується вплив війни на туристичну інфраструктуру, а також перспективи розвитку в західних областях, де зростає попит на безпечний відпочинок. Авторами здійснено SWOT-аналіз сільського зеленого туризму в західних областях України та сформульовано рекомендації щодо його подальшого розвитку.

Ключові слова: сільський зелений туризм, зелена садиба, туризм, регіон, область, сільські території.

Lesia ZASTAVETSKA, Doctor of Science (Geography) Professor,
Department of Geography and Methods of Teaching, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9112-3983>
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
46015, M. Kryvonosa St., 2, Ternopil, Ukraine

Oksana SEMEHEN, Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor, Department of Geography and Methods of Teaching, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-4435-7448>
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
46015, M. Kryvonosa St., 2, Ternopil, Ukraine

Taras ZASTAVETSKYI, Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor, Department of Geography of Ukraine and Tourism, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7959-2955>
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
46015, M. Kryvonosa St., 2, Ternopil, Ukraine

Oleh MAIKA, postgraduate student, Department of Geography and Methods of Teaching, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8993-4304>
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
46015, M. Kryvonosa St., 2, Ternopil, Ukraine

Nazarii SHUL, postgraduate student, Department of Geography and Methods of Teaching, ORCID:
<https://orcid.org/0009-0000-4163-0031>

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
46015, M. Kryvonosa St., 2, Ternopil, Ukraine

RURAL GREEN TOURISM IN THE WESTERN REGIONS OF UKRAINE: CURRENT STATUS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

The article analyzes the relevance and novelty of rural green tourism as an important component of the development of tourism infrastructure in Ukraine, especially in the western regions, which are famous for their natural beauty, cultural heritage and traditional way of life. The significance of studying this area of tourism is due to several factors. First, rural green tourism can become an important source of income for local residents, providing jobs and raising the standard of living, as well as reducing dependence on traditional industries, such as agriculture. Second, this type of tourism contributes to the preservation and popularization of local traditions, crafts and cultural values, stimulating communities to preserve their cultural identity.

In the context of the war in Ukraine, rural green tourism is becoming increasingly popular, offering safe types of recreation and effective methods of psychological recovery. Modern rural green tourism is improving due to the increasing level of digitalization, in particular, due to the emergence of digital platforms and sites for booking tours. For the effective development of strategies for the development of rural green tourism in Ukraine, especially in the context of post-war reconstruction of territories, reliable and solid data are needed that objectively reflect the real state of the industry. Only with a comprehensive approach to solving these issues can sustainable development of regions be achieved and their tourism potential strengthened.

The article also analyzes the latest publications on the topic, emphasizing the significant attention paid to the development and problems of rural green tourism by both domestic and foreign scientists. Various scientists consider the organization of rural green tourism in Ukraine and the world, emphasizing its strategic role in the development of rural territories. Research into the natural resource potential for the development of rural green tourism in individual regions, such as Ternopil region, is also an important aspect.

During martial law, the tourism industry in Ukraine faces serious challenges and transformations that significantly affect its development. The military conflict has led to a sharp reduction in the flow of tourists, as foreigners avoid the country due to security threats and instability. As a result, the number of tour operators and agents has decreased, which has negatively affected the tourism market.

However, a negative consequence for the Ukrainian economy has been the increase in the number of citizens traveling abroad for various purposes, which reduces the potential for the development of domestic tourism. Statistical data indicate that in 2025 the number of domestic tourists in Ukraine increased by 30% compared to 2023. Changes in demand for recreation indicate that Ukrainians prefer western regions, in particular Lviv, Ivano-Frankivsk and Zakarpattia.

The article highlights the potential of rural green tourism to become a key element of economic recovery in the affected territories. It is important to develop effective strategies based on a thorough analysis of the strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT analysis) of this type of tourism in Ukraine. The results of the study indicate that rural green tourism can diversify the rural economy, reducing its dependence on the agricultural sector, creating new jobs and preserving cultural identity.

In conclusion, rural green tourism in Ukraine has significant potential for post-war recovery. With a comprehensive approach, including state support, attracting investments and implementing high service standards, this sector can become the basis for the economic growth of communities and the integration of Ukraine into the European tourism space.

Keywords: rural green tourism, green estate, tourism, region, oblast, rural areas

---

Постановка науково-практичної проблеми, актуальність і новизна дослідження. Сільський зелений туризм є важливою складовою розвитку туристичної інфраструктури в Україні, особливо в західних областях, які славляться своєю природною красою, культурною спадщиною та традиційним способом життя. Актуальність дослідження цього напрямку туризму зумовлена кількома факторами. Насамперед, сільський зелений туризм може стати важливим джерелом доходу для місцевих жителів, забезпечуючи робочі місця та підвищуючи рівень життя та допоможе зменшити залежність

від традиційних галузей, таких як сільське господарство. З іншого боку, сільський зелений туризм сприяє збереженню та популяризації місцевих традицій, ремесел та культурних цінностей, а залучення туристів стимулює місцеві громади до збереження своєї культурної ідентичності.

Під час та після завершення війни в Україні сільський зелений туризм стає більш затребуваним, забезпечуючи безпечні види відпочинку та ефективного психологічного відновлення. Сучасний сільський зелений туризм покращує якість послуг завдяки зростанню рівня

діджиталізації (цифрові платформи та сайти для бронювання турів тощо).

Для того щоб ефективно розробляти стратегії розвитку сільського зеленого туризму в Україні (особливо для повоєнного відновлення її територій) загалом та у західних її регіонах зокрема, потрібна наявність достовірних і ґрунтовних даних, які об'єктивно відображають реальний стан галузі. Лише за умови комплексного підходу до вирішення цих питань можна досягти сталого розвитку регіонів та зміцнення їхнього туристичного потенціалу.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Розвиток та проблеми сільського зеленого туризму займають вагомe місце у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених в останні роки. Так, В. Тишук, О. Ільїна [12], В. Олійник, О. Данілова [11], О. Долинська, Л. Гуцал, Т. Гільберг [6] розглядають питання організації сільського зеленого туризму в світі та Україні. Про сільський зелений туризм як важливу стратегічну складову розвитку сільських територій вказують С. Батиченко, Л. Мельник [1]. Дослідженням розвитку сільського зеленого туризму в окремих регіонах України займалися Ю. Тютюнник, О. Безкровний, С. Тютюнник, А. Рудич, Л. Чіп [13]. На чинниках розвитку сільського зеленого туризму в Україні акцентують З. Живко, Ю. Боруцька, М. Рій [7]. Про перспективи розвитку сільського зеленого туризму вказують у своїх дослідженнях В. Бойко [2], Г. Гапоненко, А. Василенко, І. Шамара [3], Л. Ярема [14].

Виклад основного матеріалу. Під час воєнного стану в Україні туристична галузь переживає значні випробування та трансформації, які мають глибокий вплив на її розвиток і функціонування. Воєнний конфлікт спричинив різке скорочення потоку туристів, адже іноземці оминають країну через загрози небезпеки та нестабільності. Як наслідок, зменшилася кількість туристичних операторів і агентів, що суттєво вплинуло на туристичний ринок.

Водночас для економіки України негативним наслідком стало зростання кількості громадян, які виїжджають за кордон з різноманітними цілями. Це скорочує потенціал для розвитку внутрішнього туризму, який міг би підтримати економіку в умовах кризи.

Аналіз статистичних даних свідчить, що у 2025 році кількість внутрішніх туристів зростає в Україні на 30%, порівняно із 2023 роком. При цьому українські туристи надають перевагу відпочинку у таких областях, як Львівська, Івано-Франківська та Закарпатська. Новими «магнітами» для туристів у період воєнного стану стали Чернівецька та Івано-Франківська

області, які збільшили дохід від туризму майже в 4 рази у 2025 році, порівняно із 2021 роком [5]. Питання безпеки, які зараз залишаються ключовими при виборі місця подорожей українських громадян, визначають нову географію туристичних мандрів, яка суттєво змістила попит на відпочинок у західних областях країни. При цьому змінився і запит туристів на умови відпочинку – все більше надається перевага на проживання в садибах із простими і зрозумілими умовами проживання, поєднанню красивих природних ландшафтів із оздоровчими процедурами, звернення до автентичної української культури та гастрономічних традицій регіонів. Тому важливу увагу в таких умовах слід приділити сільському зеленому туризму, який відіграє важливу роль як для національного валового внутрішнього продукту, так і для розвитку сільських територій. Цей вид туризму має великий потенціал і може стати ключовим напрямком в умовах адаптації галузі до нових реалій.

Про перспективність сільського зеленого туризму в Україні свідчать також результати опитування, проведеного ДАРТ щодо подорожей українців під час воєнного стану (з 2022 року). Адже більшість респондентів вказало на те, що при виборі місця подорожі найбільшу увагу звертають на природу (51,5% опитаних), важливими для них, в першу чергу, є питання безпеки під час подорожі (57,4%) [5].

Аналіз статистичних даних щодо класифікації садиб за програмою «Українська гостинна садиба» у 2025 році [4] розкриває архітектуру вітчизняного ринку сільського зеленого туризму. Загальна кількість сертифікованих об'єктів (43 одиниці) є невеликою, проте вона відображає якісний «кістяк» галузі – тих власників, які свідомо пішли на процедуру категоризації для підтвердження стандартів обслуговування.

Розподіл садиб за областями виявляє цікаву закономірність: кількісне домінування західної частини України конкурує з якісним домінуванням центральної та східної частин держави (рис. 1).

Закарпатська область виступає як найбільш сталий та масовий ринок. Маючи 9 садиб, демонструє чітку орієнтацію на «золоту середину». Тут зафіксовано найбільшу в Україні кількість об'єктів другої (5) та першої (3) категорій. Відсутність садиб найвищої (третьої) категорії на фоні великої кількості об'єктів середнього рівня свідчить про те, що закарпатський туризм працює на масового клієнта, забезпечуючи стабільно високий, але не елітарний рівень комфорту.

Черкаська область, маючи 7 садиб, представляє найбільш збалансовану модель розвитку. Це єдина область, де представлено абсолютно всі рівні сертифікації: від однієї садиби третьої категорії до двох базових. Це свідчить про

зрілість локального ринку, де пропозиція сформована під будь-який гаманець та запит – від автентичного сільського побуту до сучасного комфорту.

Рис. 1. Розподіл зелених садиб, відповідно до програми «Українська гостинна садиба» у регіонах України, 2025 р. (побудовано авторами за даними [4])

Дніпропетровська область демонструє унікальну «аномалію» високої якості. Із 5 зареєстрованих садиб аж 4 мають найвищу третю категорію. Ймовірно, сільський туризм тут розвивається як висококласний відпочинок для вибагливих мешканців промислових мегаполісів, де попит на преміальний сервіс у природному середовищі є визначальним.

Система класифікації «Українська гостинна садиба» працює за принципом накопичення послуг, охоплює наступні категорії:

1. Третя категорія (11 садиб) – це об'єкти з високим рівнем автономності, наявністю сучасних санвузлів у кожній кімнаті, широким спектром додаткових послуг (харчування, майстер-класи, екскурсії). Основними хабами преміум-відпочинку виступають Дніпропетровська (4) та Київська (3) області.

2. Друга та перша категорії (по 10 та 11 садиб відповідно) – це найбільш масовий сегмент, що становить понад 48% всього ринку. Ці садиби пропонують гарне співвідношення ціни та якості. Тут безумовним лідером є Закарпатська область, яка сумарно має 8 таких об'єктів. Також значну активність у цьому сегменті

проявляють Львівська, Івано-Франківська та Черкаська області.

3. Базова категорія та без категорії (9 та 2 садиби відповідно) – це об'єкти, що роблять ставку на автентичність та доступність. Найбільше їх у Полтавській (3) та Одеській (2) областях. Наявність лише двох об'єктів без категорії (Тернопільська та Чернівецька обл.) свідчить про те, що власники розглядають сертифікацію як необхідний етап маркетингу.

Особливості окремих регіонів проявляються наступним чином. Південний вектор, Одеська та Запорізька області, представлені 4 садибами сумарно. В Одеській області переважає базова категорія, що може бути пов'язано з акцентом на сезонність та гастрономічний туризм, де умови проживання є вторинними після вражень. Харківська область має 2 садиби (другої та базової категорій), що вказує на початковий етап професійної сертифікації в регіоні. Полтавська область зосереджена на базовому рівні, що підкреслює орієнтацію на етнографічну складову («зелений» відпочинок без надмірностей), тоді як Кіровоградська область представлена одним, але висококласним об'єктом

третьої категорії.

Дані 2025 року вказують на те, що сільський зелений туризм в Україні диверсифікується. Простежується чіткий поділ: захід країни забезпечує масовість та середній рівень комфорту, тоді як пристоличний регіон та промис-

ловий схід інвестують у сертифікацію найвищого рівня. Така структура ринку є позитивною, оскільки вона покриває запити як бюджетного туриста, так і тих, хто шукає преміальний сервіс у сільській місцевості.

Таблиця 1

Розподіл зелених садиб у західних областях України, відповідно до категорії, 2025 р.*

Область	Категорії садиб					Разом
	третья (3 мальви)	друга (2 мальви)	перша (1 мальва)	базова	без категорії	
Західний регіон						
Закарпатська	-	5	3	1	-	9
Івано-Франківська	1	-	2	-	-	3
Львівська	-	2	-	-	-	2
Чернівецька	-	-	-	-	1	1
Тернопільська	-	-	-	-	1	1
Україна	11	10	11	9	2	43

*побудовано авторами за даними [4]

Аналіз західного регіону України (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька та Тернопільська області) за даними таблиці 1 виявляє специфічну модель розвитку сільського туризму, яка суттєво відрізняється від центральних чи східних областей. Західна частина України є найбільш представлена кількісно – тут зосереджено 16 садиб, що становить понад 37% від загальної кількості сертифікованих об'єктів в Україні.

Закарпатська область виступає абсолютним лідером не лише в регіоні, а й у всій країні за загальною кількістю об'єктів (9 садиб). Особливістю цього регіону є те, що він формує «стандарт якості» для масового туриста. Тут зосереджена половина всіх садиб другої категорії в Україні (5 з 10). Це свідчить про високий рівень інфраструктури, де гостям пропонують не просто кімнату, а повноцінний сервіс із гарними побутовими умовами. Попри туристичну популярність, у Закарпатській області не зареєстровано жодної садиби третьої (найвищої) категорії. Це може пояснюватися тим, що власники орієнтуються на доступний відпочинок для широких верств населення, де ціна відповідає якості без претензій на розкіш.

Івано-Франківська та Львівська області демонструють цікавий контраст у підходах до категорювання. В Івано-Франківській області (3 садиби) спостерігається поляризація. Тут є одна садиба третьої категорії, що підтверджує наявність елітного сегмента в Карпатах, та дві садиби першої категорії. Це вказує на те, що місцеві господарі або йдуть у «вищу лігу», або обмежуються необхідним мінімумом для підтвердження статусу.

У Львівській області є 2 садиби другої категорії. Це свідчить про дуже вузький, але якісно відібраний перелік сертифікованих садиб. Львівська область, маючи потужну готельну індустрію, у сільському туризмі, ймовірно, робить ставку на перевірений середній рівень комфорту.

Чернівецька та Тернопільська області представлені мінімально – лише по 1 садибі без наявності категорії. Це свідчить про те, що професійний рух за сертифікацію якості послуг у цих областях перебуває на стадії зародження. Власники вже ідентифікують себе як частину мережі «Українська гостинна садиба», але ще не пройшли (або не мали потреби проходити) детальну оцінку відповідності конкретним категоріям.

Зазначене вище дозволяє нам виділити головні особливості розвитку сільського зеленого туризму в областях західної частини України:

1. Області західної частини України є базовими для українського зеленого туризму, забезпечуючи найбільшу пропозицію ліжко-місць.
2. Основний продукт західної частини України – це друга та перша категорії. Це ідеальний варіант для сімейного відпочинку, де важливі чистота, наявність зручностей та гостинність за помірні кошти.
3. Якщо зелені садиби Закарпатської області вже майже повністю класифіковані, то у Чернівецькій та Тернопільській областях вони ще мають великий потенціал для зростання саме в розрізі отримання категорій.
4. Для садиб західної частини України сертифікація часто є лише формальним допов-

ненням до головної переваги – автентичності, гірських ландшафтів та унікальної гастрономії, що дозволяє їм бути конкурентними навіть без «третьої категорії».

Глибоке фокусування на аналізі західної частини України (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька та Тернопільська області) в контексті сільського туризму 2025 року є не просто вибором території з найбільшою кількістю об'єктів, а стратегічно обґрунтованим рішенням, що дозволяє дослідити модель стійкості галузі в умовах воєнного часу.

Із 43 сертифікованих об'єктів по всій країні 16 зосереджені у західній частині України, що становить понад 37% ринку. Це найбільш репрезентативна вибірка для аналізу сучасних трендів. Якщо Закарпатська область (9 садиб) демонструє стабільну масову модель розвитку, то Івано-Франківська та Львівська області відображають стратегії переходу до вищих категорій комфорту.

В умовах війни західні області України стали безпековим осередком країни. Сільські садиби тут поєднують локації для відпочинку на майданчики для психологічної реабілітації і тривалого проживання. Стабільність енергопостачання та віддаленість від зон активних бойових дій дозволили їм не лише вижити, а й продовжити процес сертифікації.

Через загрозу активних бойових дій та несприятливі умови, пов'язані з війною, відпочинки у південних регіонах України став практично неможливий. Західні області України стали фактично єдиним доступним напрямком для внутрішнього туризму. Це спричинило приплив платоспроможних гостей із прифронтових міст (Харків, Дніпро, Запоріжжя), які вимагають вищого рівня сервісу. Власники садіб у відповідь інвестують у «першу» та «другу» категорії, аби відповідати новим стандартам очікувань.

Західна частина України демонструє повну еволюцію: від автентичного базового рівня (як у Чернівецькій і Тернопільській областях) до професійних стандартів гостинності. Аналіз цього простору – це дослідження «лабораторії», де відпрацьовуються бізнес-моделі, які в майбутньому стануть основою для відновлення сільського туризму в деокупованих регіонах.

Межування західних областей з країнами ЄС робить їх зелені садиби ключовими у майбутній системі міжнародного волонтерського та донорського туризму. Стандарти «Української гостинної садиби» тут стають містком до європейських вимог якості (екологічність, комфорт, безпека), що створює фундамент для

повоєнного виходу українського зеленого туризму на міжнародний ринок.

У цьому контексті надзвичайно цінним є досвід країн Європейського Союзу, де відпочинки у сільській місцевості вже давно перетворилися на стратегічний сектор економіки та спосіб життя.

Зацікавлення відпочинком у сільській місцевості в країнах ЄС триває впродовж кількох десятиліть: кожен четвертий європейський турист надає перевагу саме такому типу дозвілля. Статистика засвідчує, що 68% західних європейців проводять відпустку у власній країні, а загалом близько 90% мешканців Європи обирають подорожі в межах континенту, що свідчить про глибоку інтеграцію сільського туризму в загальноєвропейський простір [9].

Європейські вимоги до якості в цьому напрямку – це не просто список технічних параметрів, а цілісна філософія інтегрованого управління якістю, що базується на п'яти ключових складових:

1. Обладнання (функціональність меблів, якість санітарно-гігієнічних умов та вентиляції).
2. Оточення (гармонія садиби з ландшафтом та екологічна чистота території).
3. Послуги (організація харчування – традиційна кухня, швидкість обслуговування та додаткові сервіси).
4. Нематеріальні аспекти (створення затишної атмосфери та персональна увага до гостя).
5. Безпека (суворе дотримання протипожежних норм, забезпечення безпеки середовища для дітей та осіб з обмеженими можливостями).

Особливо показовим є австрійський досвід, де 80% господарств сільського туризму розташовані в гірській місцевості, подібній до українських Карпат. Там діє жорстка система категоризації, що оцінює не лише інфраструктуру, а й «емоційні цінності». Водночас німецька модель пропонує високу фіскальну гнучкість, розмежовуючи підсобне господарство та професійне підприємництво, а французька система – вимагає обов'язкового навчання господарів, що перетворює їх на професійних менеджерів. Своєю чергою, польський досвід кластеризації та створення тематичних сіл дає Україні дієві інструменти для виділення серед тисяч пропозицій, тоді як словацька модель демонструє ефективність гастрономічного брендингу [9].

Впровадження таких інструментів в Україні – через мережі гостинних ферм, регіональні кластери та агротуристичні спілки – доз-

воляє трансформувати сільський туризм із приватної ініціативи на професійний сектор економіки. Зосередження у західних областях України є найбільш логічним, оскільки ці території виконують роль безпекової капсули, де простежується природний розвиток ринку, не викривлений безпосередньою дією фронту. Досвід західних садиб, що поступово адаптують свої послуги до вищенаведених стандартів якості, стає своєрідною лабораторією, де відпрацьовуються бізнес-моделі, які після перемоги будуть масштабовані на деокуповані території, забезпечуючи їхнє швидке економічне відновлення та інтеграцію в європейський туристичний простір.

У сучасний період сільські громади в Україні стикаються з численними викликами, такими як зменшення населення, економічна нестабільність та руйнування інфраструктури. Сільський зелений туризм може стати важливим джерелом доходу для місцевих жителів, оскільки внутрішні туристи шукають спокійний відпочинок на природі, що дозволяє підтримувати місцеву економіку. Зростання зацікавленості у відпочинку в сільських та фермерських господарствах створює нові можливості для розвитку інфраструктури. Відкриття нових місць для відпочинку, таких як зелені садиби, готелі та кемпінги, сприяє залученню туристів

і, відповідно, інвестицій у регіони.

Сільський зелений туризм також стимулює розвиток місцевих послуг, таких як харчування, дегустації та майстер-класи. Власники фермерських господарств можуть пропонувати туристам крафтові продукти, що сприяє популяризації місцевої продукції та органічного землеробства. Це не лише підвищує рівень життя мешканців, але й підтримує екологічні ініціативи. Організація івентів з традиційними обрядами та звичаями допомагає зберегти культурну спадщину та залучити туристів, які цікавляться автентичним досвідом. Це створює можливості для обміну знаннями та досвідом, що сприяє розвитку місцевих традицій та ремесел.

У післявоєнний період сільський зелений туризм може стати важливим елементом відновлення постраждалих територій. Він не лише допоможе відновити економіку, але й сприятиме соціальному згуртуванню, залучаючи людей до активного відпочинку та участі в житті громади. Для цього важливим буде розроблення ефективної стратегії розвитку та функціонування сільського зеленого туризму в Україні, що базуватиметься на ґрунтовному аналізі сильних та слабких сторін, можливостей та загроз цього виду туризму в нашій країні (табл.2).

Таблиця 2

SWOT-аналіз розвитку сільського зеленого туризму в західних областях України

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
<ol style="list-style-type: none"> Україна має різноманітні природні ландшафти, включаючи гори, ліси, ріки та озера, що сприяє розвитку сільського зеленого туризму Різноманітність культурних традицій та звичаїв в різних регіонах приваблює туристів та вдало доповнює традиційний зелений туризм. Багатство кулінарних традицій, яка особливо зберігається у сільській місцевості. Розміщення сіл поблизу до великих та середніх за людністю міст, що забезпечує хорошу транспортну доступність для туристів Використання ресурсів сільського зеленого туризму для психологічного відновлення населення під час війни та у повоєнний період 	<ol style="list-style-type: none"> Недостатня інфраструктура, яка виражається через брак якісних доріг, готелів та інших туристичних послуг у сільських районах. Низька обізнаність про сільський туризм серед потенційних туристів та відсутність дієвого маркетингу. Обмежені фінансові ресурси у сільських мешканців для облаштування сільських зелених садиб відповідно до норм. Висока залежність від сезонного туризму, що може призводити до нестабільності доходів. Недостатній рівень безбар'єрності
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ol style="list-style-type: none"> Зростання попиту на екологічний туризм та відпочинок в екологічно чистих місцевостях Державні та регіональні програми підтримки Партнерство з міжнародними фондами та організаціями для розвитку інфраструктури та навчання. Розвиток агротуризму, який сприяє залученню туристів до участі в сільськогосподарських роботах та фермерських програмах. Діджиталізація та сучасні технології для організації подорожей 	<ol style="list-style-type: none"> Конкуренція з іншими туристичними напрямками, іншими країнами та регіонами. Загрози, пов'язані із питаннями безпеки під час воєнних дій в Україні. Відтік населення з сільських районів та вимушена міграція за кордон, пов'язана із військовими діями, може призвести до зменшення кількості послуг та соціально-економічного занепаду сільських територій взагалі та туристичної діяльності на них зокрема. Правові та бюрократичні бар'єри Економічна та соціальна нестабільність

До сильних сторін, які сприяють розвитку сільського зеленого туризму в Україні, належать: різноманітність та багатство природних та культурних ресурсів. На території країни містяться численні мальовничі ландшафти на берегах річок, ліси та національні і регіональні природні парки, унікальні природні об'єкти. Цікавим доповненням сільського зеленого туризму стане різноманіття культурних особливостей побуту та місцевої кухні у різних регіонах України. Сильною стороною для розвитку цього виду туристичної діяльності є територіальна близькість сіл до великих та середніх за населеністю міст, що дозволить міським жителям легко планувати подорожі, в тому числі й на вікенди.

Серед слабких сторін варто зазначити недостатній рівень розвитку інфраструктури, що залишається однією з ключових проблем. Це, зокрема, стосується високого ступеня зношеності та застарілості мереж водопостачання, каналізації та тепlopостачання. Невирішеними лишаються також питання транспортної інфраструктури: незважаючи на наявність важливих магістральних доріг національного значення, значна частина місцевих та сільських шляхів перебуває у незадовільному технічному стані. Це суттєво ускладнює логістичні операції та обмежує доступ до віддалених населених пунктів і туристично привабливих об'єктів. Крім того, існує нагальна потреба вирішення питань, пов'язаних із забезпеченням безбар'єрності та інклюзивності туризму для осіб із особливими потребами, особливо колишніх військових.

Одним із ключових обмежуючих чинників у розвитку сільського зеленого туризму виступає сезонність. Найвищий рівень активності припадає на весняно-літній період, коли популярними стають культурний, оздоровчий, зелений та подієвий туризм. У той же час восени та взимку спостерігається суттєве зниження попиту.

Шляхи активізації розвитку сільського зеленого туризму в західних областях України включають низку перспективних напрямів:

- Зростання інтересу до внутрішнього й екологічного туризму. Це передбачає розробку пропозицій відпочинку на лоні природи в екологічно чистих зонах. Особливий акцент може бути зроблено на створенні туристичних продуктів для екологічного оздоровлення. Також можливий розвиток фермерських господарств із дегустацією органічної продукції.

- Державна та регіональна підтримка. Існує потенціал для залучення грантової допомоги, інвестицій та участі у програмах з розвитку сільських територій, що може стати значним

стимулом для ініціатив у цій галузі.

- Співпраця з туроператорами та онлайн-платформами. Це дозволить більш ефективно просувати місцеві туристичні продукти як на національному, так і потенційно на міжнародному рівнях.

- Створення тематичних кластерів. Сільські садиби зеленого туризму можуть об'єднуватися за спільною тематикою (етнографічною, гастрономічною або історичною), що сприятиме створенню комплексних пропозицій для туристів.

- Розвиток подієвого і фестивального туризму. Організація унікальних заходів та фестивалів у селах допоможе залучити нових відвідувачів та зміцнити туристичний імідж регіону.

- Впровадження сучасних технологій. Виникають перспективи створення мобільних додатків із GPS-навігацією по маршрутах, проведення віртуальних турів і активного просування послуг через соціальні мережі.

Серед головних загроз, які можуть перешкоджати розвитку туристичної діяльності, в тому числі й сільського зеленого туризму, варто виділити безпекові, пов'язані із воєнними діями в Україні. Серед інших: відтік населення з сільської місцевості (в тому числі й через вимушені міграції під час війни), економічна та соціальна нестабільність в країні, гостра конкуренція сільського зеленого туризму з іншими видами туристичної діяльності.

На основі проведеного SWOT-аналізу, а також вивчення європейського досвіду та специфіки західних областей України, можна сформулювати стратегію розвитку сільського зеленого туризму.

Нижче наведено систему рекомендацій, які дозволять перетворити цей сектор на професійний рушій економіки громад:

1. Розробити та інтегрувати систему оцінки, яка враховує не лише технічний стан житла, а й автентичність та екологічність.

2. Створити регіональні центри професійної підготовки, де власники садиб проходять тренінги з готельної справи, податкового законодавства, маркетингу та надання домедичної допомоги.

3. Заохочувати об'єднання суб'єктів малого бізнесу – садиб, виробників локальних продуктів (сироварень, пасік), майстрів народних промислів та гідів – у єдину мережу. Це дозволяє створювати цілісні туристичні продукти (наприклад, «Карпатський сирний шлях»).

4. Використати європейський досвід «тематичних сіл», де кожна громада розробляє

власну унікальну легенду (казкові герої, історичні реконструкції, ремісничі традиції), що виділяє її на тлі тисяч інших пропозицій.

5. Законодавчо розмежувати «підсобну діяльність» (до 8-10 місць) та комерційне підприємництво, щоб дрібні господарі не обтяжувалися надмірною податковою звітністю.

6. Державні та міжнародні гранти повинні спрямовуватися не на загальне фінансування, а на конкретні інфраструктурні проекти громади (велодоріжки, дитячі майданчики, реставрацію будинків просвіти).

7. Організація регулярних гастрономічних фестивалів (дегустацій локальних страв, напоїв) як яскравих подій, що змушують туриста планувати поїздку на конкретні дати.

8. Створення карти об'єктів, де відвідувач може не просто скуштувати, а взяти участь у виробництві (збір урожаю, майстер-класи з виготовлення сиру чи бринзи).

9. Об'єднання зусиль регіональних асоціацій для виходу на ринки ЄС. Використання європейського досвіду для створення спільної бази даних, яка інтегрується в європейські системи бронювання.

10. Використати нинішній статус західних областей України як реабілітаційного хабу для поступового створення стандартів безпеки, які згодом будуть адаптовані для відновлення сільського зеленого туризму на деокупованих територіях.

Висновки та перспективи використання результатів дослідження. Проведений аналіз підтверджує, що сільський зелений туризм в Україні перетворився з допоміжного виду діяльності на стратегічно важливий сектор економіки сільських територій. В умовах воєнного стану цей напрям набув особливої актуальності як інструмент забезпечення безпечного відпочинку та психологічного відновлення громадян. Дослідження демонструє, що сільський туризм здатен стати дієвим механізмом диверсифікації сільської економіки, зменшуючи її залежність від аграрного сектору та створюючи нові робочі місця для місцевих громад. Більше того, він виступає потужним чинником збереження культурної ідентичності, популяризації народних ремесел, традицій та автентичної гастрономії.

Аналіз сертифікованих об'єктів за програмою «Українська гостинна садиба» у 2025 році виявив формування якісного «кістяка» галузі. Незважаючи на відносно невелику кількість офіційно категоризованих садиб (43 одиниці), спостерігається чітка професіоналізація власників, які свідомо обирають процедуру підтвердження стандартів обслуговування.

Виявлено цікаву регіональну закономірність: Західний регіон (зокрема Закарпаття) домінує кількісно, забезпечуючи масовий продукт середнього рівня комфорту (перша та друга категорії); Центральна та Східна Україна (Дніпропетровська, Київська області) демонструють орієнтацію на преміальний сегмент, де значна частка об'єктів має найвищу третю категорію. Це свідчить про адаптацію ринку до різних цільових аудиторій: від бюджетного сімейного відпочинку до висококласного сервісу для вибагливих мешканців мегаполісів.

Західна частина України (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька та Тернопільська області) у 2025 році стала ключовим осередком внутрішнього туризму. Зосередження тут понад 37% усіх сертифікованих садиб країни обумовлено віддаленістю від зони бойових дій та відносною стабільністю інфраструктури. Регіон фактично перетворився на «лабораторію» з відпрацювання бізнес-моделей, які в майбутньому стануть основою для відновлення сільського туризму на деокупованих територіях. Приплив платоспроможних гостей із прифронтових міст стимулював власників інвестувати у підвищення якості послуг, що призвело до еволюції від базового рівня до професійних стандартів гостинності.

На основі дослідження виділено ключові фактори впливу на галузь:

- Сильні сторони: багатство природних ландшафтів, унікальна культурна та кулінарна спадщина, а також територіальна близькість сіл до великих міст.

- Слабкі сторони: критичний стан сільської інфраструктури (дороги, мережі), низька обізнаність про продукт та виражена сезонність попиту.

- Можливості: зростання попиту на екотуризм, діджиталізація послуг та потенціал залучення міжнародної допомоги для розвитку агротуризму.

- Загрози: безпекові ризики воєнного часу, відтік сільського населення та економічна нестабільність.

Дослідження підкреслює необхідність імплементації європейських підходів до управління якістю. Досвід Австрії у розвитку гірського туризму, німецька модель фіскальної гнучкості, французька система обов'язкового навчання господарів та польський досвід кластеризації («тематичні села») визначені як пріоритетні для адаптації в Україні. Це дозволить трансформувати приватні ініціативи у професійний сектор, здатний конкурувати на міжнародному ринку.

Для забезпечення сталого розвитку сіль-

ського зеленого туризму пропонується:

1) інституційна підтримка: законодавче розмежування підсобної діяльності та комерційного підприємництва для зниження бюрократичного тиску на дрібних власників; 2) класифікація: створення тематичних маршрутів (наприклад, «Карпатський сирний шлях») через об'єднання садіб, фермерів та крафтових виробників; 3) інклюзивність: розвиток безбар'єрного середовища, що є критично важливим для реабілітації ветеранів війни; 4) діджиталізація: активне використання онлайн-платформ, соціальних мереж та створення віртуальних турів для просування локальних продуктів; 5) нав-

чання: створення регіональних центрів професійної підготовки власників садіб з питань маркетингу, готельної справи та домедичної допомоги.

Отже, сільський зелений туризм в Україні має значний потенціал для післявоєнного відновлення територій. За умови комплексного підходу, що поєднує державну підтримку, залучення інвестицій та впровадження високих стандартів сервісу, ця галузь здатна стати фундаментом для економічного зростання громад та інтеграції України в європейський туристичний простір.

Література:

1. Батиченко С. П., Мельник Л. В. Сільський зелений туризм в Україні – стратегічна складова розвитку сільських територій. Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів. 2024. Випуск 4 спеціальний. С. 56-62.
2. Бойко В. О. Сільський зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи. Агросвіт. 2020. № 22. С. 58-65.
3. Гапоненко Г. І., Василенко А. В., Шамара І. М. Перспективи організації «Зелених шляхів» в Україні як пріоритетний напрямок розвитку ринку внутрішнього туризму. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм», 2021. № 13. С. 174-185.
4. ГО «Спілка сільського зеленого туризму України». URL: <https://greentour.com.ua/>
5. Державне Агентство Розвитку Туризму України. URL: <https://www.tourism.gov.ua/>
6. Долинська О., Гуцал Л., Гільберг Т. Сільський туризм в Україні: сучасні тенденції та перспективи розвитку. Економіка та суспільство. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-24>
7. Живко З., Борущка Ю., Рій М. Чинники розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Економіка та суспільство. 2021. № 25. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-25>
8. Зелений туризм. Банк даних сільського туризму в Україні. URL: <https://ruraltourism.com.ua/?a=cvitantsiya>
9. Кудла Н. Є. Сільський туризм: основи підприємництва та гостинності: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2017. 152 с.
10. Національний інститут стратегічних досліджень (НИСД). Концепція стратегії повоєнного відновлення та розвитку України. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-05/stratvidnovlennya-koncept-v2.pdf>
11. Олійник В., Данилова О. Організація туризму: сільський зелений туризм, світовий досвід та перспективи розвитку в Україні. Економіка та суспільство. 2025. № 72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-30>
12. Тишук В., Іліна О. Сільський зелений туризм в Україні: стан, динаміка, міжнародний досвід. Географічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 3 (3). С. 114-123. DOI: <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2024.3.12>
13. Тютюнник Ю. М., Безкровний О. В., Тютюнник С. В., Рудич А. І., Чіп Л. О. SWOT-аналіз стану та перспектив розвитку сільського зеленого туризму в Полтавській області. Актуальні проблеми сталого розвитку. 2025. 2 (8). С. 138-145. DOI: [https://doi.org/10.60022/2\(8\)-155](https://doi.org/10.60022/2(8)-155)
14. Ярема Л. В. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму. Ефективна економіка. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7884> DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.69>

References:

1. Batychenko S. P., Melnyk L. V. Silskyi zelenyi turizm v Ukraini – stratehichna skladova rozvytku silskykh terytorii. Konstruktivna heohrafiia ta ratsionalne vykorystannia pryrodnykh resursiv. 2024. Vypusk 4 spetsialnyi. S. 56-62.
2. Boiko V. O. Silskyi zelenyi turizm v Ukraini: problemy ta perspektyvy. Ahrosvit. 2020. № 22. S. 58-65.
3. Derzhavne Ahenstvo Rozvytku Turyzmu Ukrainy. URL: <https://www.tourism.gov.ua/>
4. Dolynska O., Hutsal L., Hilberh T. Silskyi turizm v Ukraini: suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku. Ekonomika ta suspilstvo. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-24>
5. Haponenko H. I., Vasylenko A. V., Shamara I. M. Perspektyvy orhanizatsii «Zelenykh shliakhiv» v Ukraini yak priorytetnyi napriamok rozvytku rynku vnutrishnoho turyzmu. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii «Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm», 2021. № 13. S. 174-185.
6. HO «Spilka silskoho zelenoho turyzmu Ukrainy». URL: <https://greentour.com.ua/>
7. Kudla N. Ye. Silskyi turizm: osnovy pidpriemnytstva ta hostynnosti: navch. posib. Kyiv: TsUL, 2017. 152 s.
8. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen (NISD). Kontseptsiiia stratehii povoiennoho vidnovlennia ta rozvytku Ukrainy. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-05/stratvidnovlennya-koncept-v2.pdf>
9. Oliinyk V., Danilova O. Orhanizatsiia turyzmu: silskyi zelenyi turizm, svitovyi dosvid ta perspektyvy rozvytku v Ukraini. Ekonomika ta suspilstvo. 2025. № 72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-30>
10. Tiutiunyyk Yu. M., Bezkrivnyi O. V., Tiutiunyyk S. V., Rudych A. I., Chip L. O. SWOT-analiz stanu ta perspektyv rozvytku silskoho zelenoho turyzmu v Poltavskii oblasti. Aktualni problemy staloho rozvytku. 2025. 2 (8). S. 138-145. DOI: [https://doi.org/10.60022/2\(8\)-155](https://doi.org/10.60022/2(8)-155)
11. Tyshchuk V., Ilina O. Silskyi zelenyi turizm v Ukraini: stan, dynamika, mizhnarodnyi dosvid. Heohrafichniy chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Lutsk, 2024. 3 (3). S. 114-123. DOI: <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2024.3.12>
12. Yarema L. V. Perspektyvy rozvytku silskoho zelenoho turyzmu. Efektyvna ekonomika. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7884> DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.69>
13. Zelenyi turizm. Bank danykh silskoho turyzmu v Ukraini. URL: <https://ruraltourism.com.ua/?a=cvitantsiya>
14. Zhyvko Z., Borutska Yu., Rii M. Chynnyky rozvytku silskoho zelenoho turyzmu v Ukraini. Ekonomika ta suspilstvo. 2021. № 25. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-25>

Надійшла до редакції 18.02.2026 р.

Прийнята до друку 15.03.2026 р.

Опублікована 02.04.2026 р.